Opłatę pocztową
uiszczono ryczałtem.

Цана асобнага нумару 20 грош.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.
(Wileńska 12, m. 6).
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 г.
штодня апрача сьвяточных дзён.
Адміністрацыя ад 9 да 3 г.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 2 зл. Для заграніцы ўдвая даражэй.

ІСКРА

Выходзіць тры разы у тыдзень.

Перамена адрэса 30 грошы.

Непрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукована га залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грош. і на 4 стр. 15 гр., за радок пэтыту ў 1 шп.

№. 2. Вільня, Субота, 13-га чэрвеня 1925 г. Год І.

Ядавітыя газы.

Колькі гадоў таму назад на прыёме беларускай дэлегацыі ў Варшаве бышы тады старшыня міністраў Скульскі сказаў, што за якіх восём-дзесяць гадоў беларуса нельга будзе знайсьці навет са сьвечкаю ў руках. Беларусы, па думцы пана бышага міністра, спольшчацца і сьляда навет ад іх не застанецца. Так заглядалася на беларускае пытаньне польская ўрадовая палітыка, так заглядалася і польскае „грамадзянства“—у значнай, пераважнай большасьці. Палянізацыя—вось адзіная запраўдная праграма польскае палітыкі на ўсходніх землях наагул, а дзеля таго, што на ўкраінскіх землях дзеля большай сьведамасьці народу гэта спатыкае больш дружны адпор у масах—значыць уся сіла атакі пушчана на больш слабае месца, на беларускі фронт.

Вось і хлынула сюды палянізатарская хваля чыноўнікаў, хлынула сюды ўся моц і ўвесь імпэт палянізатарскай работы; вось і пасыпаліся сюды „паасобныя надужыцьці“ — „паасобных адзінак“, пачынаючы ад ваяводаў, а канчаючы на войтах—што пазачынялі аж усе беларускія школы, пакідала тысячы людзей нявінных у вастрогі і навяла на ўсё насяленьне няведамы яму страх перад кожным чыноўнікам, перад кожным паліцыянтам а ўрэшце—блізка перад кожным паляком.

Але-ж першая атака ў вадкрытую на душу і маемасьць беларускага народу не ўдалася: „заходня-хрысьціянская“ палка і культурная „кулька в лэб“ адбілася ад няпрыступных муроў самабытнага жыцьця і векавечнай працы беларускага селяніна ягонае векавечнае культуры. Удалося вырваць то тут, то там кусочак зямліцы і нічога больш. Цьвёрдая-ж душа селяніна ніяк не даецца. Наадварот, як раз цяпер пад большым уціскам пачаў разумець селянін, хто ён такі і што яму трэба рабіць. Як раз цяпер, як ніколі, шырокаю хваляю расьцякаецца па краі шырокай ракою нацыянальная і клясавая сьведамасьць беларускага працоўнага народу. А цячэньне гэтае ракі такое сільнае і так узмагаецца з кожным днём, што йсьці процiў яго не пад сілу навет „моцарствовому“ ураду Польшчы.

І вось і задумаўся урад, як быць, што тут рабіць.

Ведама, цяпер такі сьвет, што на ўсё ёсьць свае майстры, свае спэцыялісты. Есьць спэцыялісты і на палянізацыю. Адзін з такіх спэцыялістаў—гэта пасол, прафэсар, міністар прасьветы Станіслаў Грабскі (брат Уладыслава, таго, што так добра дзярэ падаткі). Яго, запраўды кажучы, толькі на тое і міністрам зрабілі. Гэты пан Грабскі даўно ўжо ведамы, як заядлы нацыяналіст-шовініст, ведамы за вялікага ворага рэвалюцыі; сам пан, прыяцель паноў і ў душы заклятый вораг працоўнага народу і самастойнасьці яго культуры.

Пан Грабскі мае сваю газэту ў Львове („Słowo Polskie“). Вось жа ў гэтай газэце і ў асобных кніжках ня раз пісаў ён і аб палянізацыі „крэсаў“. А з гэтага пісаньня пана міністра ясна відаць, што ён думае аб гэтым: раз ня йдзе дзела проста, дык трэба абходам; раз нельга змагчы працiўнага ў вадкрытым баі, дык трэба пусьціць на яго ядавітыя газы.

Атака не ўдалася і дзеля гэтага пан Грабскі пачаў ужо пускаць ядавітыя газы.

Пускаецца дым у вочы беларускаму народу аб „згодным сужыцьці“, як кажа языковая ўстава. А дзеля гэтага ўводзіцца утраквістычная школа, гэта значыць выкладаньне папольску і беларуску адразу. Выкладаць тое самае на двух мовах, гэта перад усім пэдагогічны абсурд. А другое, мы добра ведаем, што беларуская мова ў такой школе будзе толькі на тое, каб з яе полькі вучыцель зьдзекаваўся. Бо-ж каму ня відно, што пан Грабскі ня хоча пусьціць беларускага вучыцеля да беларускіх дзяцей і тыя, хто ня ведае ані мовы іх, ані іхнае душы ня знае, мае іх вучыць. Будзе адно калечаньне...

Цікава тое, што пан Грабскі не шануе нават таго школьнага закону, які ён жа сам выдумаў. Па гэтаму закону могуць адкрывацца і чыста беларускія ды ўкраінскія школы там, дзе няма 20 польскіх дзяцей. Тымчасам пан Грабскі на „Крэсавым камітэце“ правёў такую, што маюць быць адны толькі ўтраквістычныя школы...

Вось гэта адзін удушлівы, ядавіты газ. Але на гэтым не канец.—Як чуваць, панскі Грабскі хоча прымусова выкінуць з беларускага навучаньня гражданку і ўвясьці на яе месца лацінку. Ніхто з беларусаў дагэтуль не ваяваў проці лацінкі. Але-ж калі гэта пан Грабскі пачне завадзіць прымусовым, казенным спосабам, то, бязумоўна, каля гэтага пытаньня разгарыцца дзікая барацьба. Але што пану Грабскаму — яму патрэбны ўдушлівыя газы...

Можна сьмела сказаць, што блізка ўсё 14 пастаноў Рады Міністраў аб „усходніх землях“—гэта ўсё тыя-ж ядавітыя газы. Пусьціць народу дым і... атруціць ягоную душу, ягоную волю.

Склад гэтых газаў мы мусім разлажыць і знайсьці проціядныя маскі.

Прамовы паслоў Тарашкевіча і Ярэміча.

Паседжаньне Сойму 10 чэрвеня 1925 г.

Маршалак ... Пераходзім да пасьпешных унёскаў.

Перш, чым даць слова паслом, што запісаліся да матываваньня пасьпешнасьці, хачу зрабіць колькі ўвагаў і скіраваць да Вас, паны, адзін прызыў. Гэты прызыў патрэбны таму, што не заўважыў сформулованых надпісаў аднаго і другога ўнёску. Відзецца блізка за правіла, а ў кожным разе дзеецца нязьмерана часта, што ў інтэрпэляцыях ці ўнёсках пасьпешных і непасьпешных у загалоўках знаходзяцца вельмі дражлівыя і драстычныя азначэньні некаторых фактаў, якія бязумоўна заслугоўваюць на такі асуд, калі акажуцца праўдзівымі і сьцьверджанымі. Ня маю намеру пярэчыць, што гэтыя факты быццам не праўдзівыя, аднак жа думаю, што лепш адлажыць гэтакі прысуд да таго мамэнту, калі будзем чуць аб дадзеным факце са стараны на тое пастаўленай, гата зн. са стараны ўраду. Я-б вельмі Вас прасіў, паны, з огляду на павагу Сойму і з огляду на канешнасьць захаваць пэўную бесстароннасьць, каб Вы прытарнаваліся да гэтага. Кірую гэта, як прызыў—просьбу... Да пункту 15: пасьпешнасьць унёску паслоў беларускага клюбу, у справе бандыцкага нападу асаднікаў на пасла Ярэміча. Слова мае пасол Тарашкевіч...

Тарашкевіч. Высокая Палата! Загаловак у гэтым пасьпешным унёску — прызнаюся — вельмі дражлівы, але толькі таму, што самая справа яшчэ больш дражлівая. Аднак-жа, паны, каб не раздражніць Вас на самым пачатку, я папрашу Вас прадставіць сабе тое здарэньне з 1922 г., якое дзеілася ў Пазнані, калі на пасла Вітаса з прычыны партыйнае калатні зроблены падобны-ж бандыцкі напад. Ведама-ж, быў пададзены пасьпешны ўнёсак і яго пасьпешнасьць бараніў тады пасол Ратай, чалавек, які дасканальна знае польскую мову, чалавек, які бязумоўна, мае вялікую хілкасьць мысьлі і йшчэ вялікшую лёгкасьць яе вырашэньня... І вось даслоўна, што казаў тады гэты адточаны стыліст:

„На веча гэтае прыбыла банда, узброеная палкамі. Правадыром гэтае банды быў паміж іншым адзін з паслоў так званае Хрысьціянскае дэмократыі. І вось, калі тыя грамадзяне (Вітас і яго прыяцелі) выхадзілі з трактыеру з пераконаньнем, што староста і начальнік паліцыі споўняць—перапрашаю за выражэньне — свой сабачы абавязак, то з брамы на воку паліцыі выляцела банда і кінулася на сядаючыя ў аўтамабіль“.

І вось сказана, на чале банды быў пасол з хадэцыі, а вы, паны, маўчалі... Напалі на паслоў, калі тыя выходзілі з трактыеру а, ёсьць ведама, пры трактыерах розныя рэчы бываюць... Тымчасам тут зроблены напад на паслоў, калі тыя спаўнялі свой пасольскі абавязак, прадугледжаны констытуцыяй, здавалі праваздачу з работы ў Сойме. Тады іменна напала банда вайсковых асаднікаў зарганізаваных, як гэта выясьняецца, ўладай „bezpieczeństwa“. Цяпер ёсьць вестка аб тым, што напярэдадні гэтага здарэньня ў старостве адбыўся сход у прысутнасьці пружанскага старасты, ягонага заступніка і асаднікаў і на гэтым-жа вечы на прапазыцыю старасты быў кінуты лёс, хто мае ўдэрыць беларускага пасла. Здарыўся-ж гэты напад у варунках, калі а падражненьні каго колечы пaслом Ярэмічам не магло быць і мовы, бо калі пасол ішоў на трыбуну, то зараз-жа зводдаль пачала страляць паліцыя, каб вытварыць замяшаньне; пасол зыйшоў з трыбуны супакоіць народ, а тымчасам банда асаднікаў, прыведзеных на маіх вачох пад самую трыбуну паліцэйскім, напала на пасла і пачала яго біць. Паліцыя была бясчыннай аж да мамэнту, пакуль ня трэба было бараніць нападаўшых ад узбуранага натоўпу; толькі тады паліцыя паказала, што яна ўмее.

Так было ў Пружанах... А што-ж было далей у Сойме. Калі я выступіў бараніць тую законнасьць, аб якой вы, паны, так часта кажаце, тады вы, не даючы мне гаварыць, не даючы называць рэчаў іх уласным іменем, тады вы пакрылі гэтае шальмоўства.

Дык вось сёньня стаўлю вас перад адным з двох: альбо, галасуючы за пасьпешнасьцю ўнёску, станучь на старане хоць бы прызваітасьці, альбо, галасуючы проці гэтага ўнёску, станучь яшчэ адзін раз па старане бяспраўя і шальмоўства. Прасіці ня буду: вашае дзела выбраць — дык выбірайце!..

Маршалак. Паны паслы, хто за сьпешнасьцю ўнёску беларускага клюбу прашу ўстаць. (Усе направа ад „Вызваленьня“—сядзяць). Стаіць меншасьць. Пасьпешнасьць унёску адкінута. (Крыкі і шум зьлева. Маршалак звоніць). Унёсак ідзе да адміністрацыйнай камісіі.

Прыступаем да 16 пункту парадку дня. Пасьпешнасьць унёску паслоў беларускага клюбу ў справе забойства Антона Вайтовіча, дзікага катаваньня вучыцеля Беганскага і іншых сялян, учыненага пагранічнай стражай і вывядоўцамі.

Для абароны пасьпешнасьці мае слова пасол Ярэміч.

Ярэміч. Высокая Палата! Тыдні со два таму назад пры разглядзе бюджэту Міністэрства Унутраных Спраў я падымаў справу аб забойстве Вайтовіча, а гэта дзеля таго, што наш пасьпешны ўнёсак ня мог ніякім спосабам трапіць на парадак дня поўнага збору Сойму.

Вяртаючыся да справы, хачу сказаць колькі слоў аб гэтым ганебным чыне, аб гэтым ганебным забойстве Вайтовіча, якому задалі 35 ран, з якога, жывога чалавека, вытачылі кроў і толькі ўначы быў устрывожаны афіцэр 10 баону наглаю сьмерцю Вайтовіча. Спраўдзілі гэта сэкцыяй ня-

Напады і замахі.

Новы вялікі замах на „Крэсах“.

8/VI усю Варшаву абегла вестка аб новым вялікім нападзе на „Крэсах“ на цягнік, які быццам быў навет узарваны ў паветра...

Але пасьля выясьнілася, што быў вялікі напад, але не на цягнік, а на двор „Корніцы“, у Лыскаўскай гміне, Ваўкавыскага павету.

Банда ў 50 азброеных у рэвальвэры і кулямёты (расейскія) чалавек, апранутых у расейскія „гімнасьцёркі“, напала на дом, забіла ў ім арэндара і яго гаспадыню; зрабавала ўсё, што было, падпаліўшы двор... Калі на страляніну і від агня пачалі шыкавацца і падыходзіць атрады паліцыі і войска, бандыты—у поўным баявым парадку — адыйшлі ў напрамку „Новага Двору“, дзе і зьніклі па лясох і балотах.

Паліцыя думае, што разам з войскам і прыбываючай аж з Варшавы падмогай (!!) яна здалее акружыць і вылавіць банду... „Dz. Wil.“

Яшчэ фальшывая паніка ў Варшаве.

6/VI вечарам уся Варшава была ў паніцы з прычыны пушчанай газэтамі весткі аб тым, быццам у Нараградчыне ўзарваны чыгунковы мост і разьбіліся аж 3 цягнікі... Весткі аказаліся фальшывымі... Але цікава гэтая характэрная для нячыстага сумленьня лёгкасьць веры і хуткасьць панікі... Не дарма-ж казаў аб бандытах п. Тугутт, што толькі яны змушаюць Варшаву да рэформаў і палёгкаў для „Крэсаў“...

Спроба замаху на цягнік.

На рэльсы вузка-калейкі Браслаў—Опсы няведамыя замахоўцы—на 60 вярсьце ад Браслава—наклалі шпалаў. Але цягнік на ўсім хаду скінуў сам шпалы і прыйшоў цэлым на станцыю.

„Разьбіткі дывэрсыйнай банды ў Віленшчыне“.

„Dz. Wil.“ дае дзіўныя весткі аб „разьбітках дывэрсыйнай банды“, якая зрабіла няўдалую спробу нападу на цягнік між Сьвіслачай і Нарэўкай. Банда рассыпалася на дробныя групкі, з якіх адна ў 6 чалавек навет прайшла праз Рудніцкую Пушчу пад Вільню і далей на Немянчын. „Бандыты зусім вычарпаны, галодныя, босыя, абдзёртыя, але... маюць яшчэ вялікі запас куляў і расейскіх карабінаў... Гавораць між сабой выключна (!) парасейску. Улады Віленска-Троцкага павету наладзілі на іх аблаву“.

Вось, што піша наіўная газэта. — Калі навет супрацоўнікі віленскай газэты так добра бачылі і так зблізка чулі гэтых 6 бандытаў, што ведаюць, як яны абуты (!) і апрануты, сколькі ў іх куляў і як яны гавораць паміж сабой, дык, дапраўды, дзіўна, на што яшчэ ўладам ладзіць на гэтых 6 вычарпаных чалавек вялікія аблавы... Ці-ж, дапраўды, так страшыць „wiekszy zapas kul i krótkie karabiny rosyjskie“... у руках 6 зморaных людзей, што яны маглі прайсьці ад Ваўкавыска аж да Немянчына—на віду і на слуху ўсіх „супрацоўнікаў“ і карэспандэнтаў „Dz. Wil.“, якіх на „Крэсах“ — тысячы?!.

А хтось казаў, што p. Obst—зусім ня дурны чалавек; бяда толькі, што—і не разумны...

Заграніцай.

Вайна ў Марокко.

Апошнія „пабеды“ французскіх войскаў, у выніках прышлося ачысьціць цэлы рад пагранічных умацаваньняў, змусілі Францыю да „рашучых мераў“ — у саюзе з сваей калегай па ваенным пасьпехам у Афрыцы—Гішпаніяй.

На сколькі палажэньне ў Марокко непакоіць Францыю, відаць з таго, што 9/VI туды — на тэатар вайны едзе сам прэм'ер Пэнлевэ.

П. Пэнлевэ навет ня едзе, а—ляціць... на аэраплане праз Гішпанію. На мейсцы — у Рабаце, дзе — галоўны штаб франц. арміі, адбудзецца нарада прэм'ера з маршалам Ліоті, пасьля чаго п. Пэнлевэ праедзе ў працягу 4 дзён па ўсяму (?) фронту.

З Фэца афіцыяльна паведамляюць, што ў віду атакаў рыфэнаў на Бібанэ, французскія войскі адступілі, узарваўшы ўрадовыя ўстановы і склады.

Ці ўжо не пачатак рэвалюцыі ў Баўгарыі.

Як можна было прадбачыць, ніякім белым тэрорам, ніякімі судамі, казьнямі, павальнымі обыскамі і аблавамі—не здалее ўрад Цанкова задушыць і змусіць да пакоры да канца варожае яму баўгарскае сялянства, якога аж 85% усяго насяленьня краю!

Арганізаваныя судовыя і паліцэйскія забойствы з боку ўраду толькі пашыраюць і паглыбляюць рэвалюцыйны рух у краі. Апошнія весткі кажуць ўжо аб запраўдным баі 9/VI на вуліцах Софіі, у якім было забіта аж 68 чалавек (лічба паданая ўрадам!). Аб заціклясьці гэтай барацьбы—дый не з камуністамі, але з сялянскім масівам краю!—сьведчыць факт, што па загаду ўраду быў у часе баёў узарваны ў паветра дом пасла сялянскай партыі.

Патройны замах на гішпанскага караля.

На гішпанскага караля Альфонса XIII распачалася запраўднае паляваньне.

Першы замах меў быць выкананы ў цягніку, у якім ехаў кароль з каралевай — у часе праезду праз тунэль пад Барцэлонай. Паліцыя знайшла прырыхтаваную бомбу ў 80 кіляграмаў вагі. Арыштавана шмат студэнтаў і ўрадоўцаў — сяброў „арганізацыі“ „Незалежнай Каталёніі“ („ваяводзтва ў Гішпаніі“).

Другі замах быў арганізаваны — папрыкладу баўгарскага—у касьцёле, дзе мела быць вялікая імша ў прысутнасьці караля. Замахоўцамі аказаліся, прынамсь арыштаваны — 4 ксяндзы (дык ці-ж і ксяндзы, дый у Гішпаніі! ужо—камуністы!!).

Трэці замах быў арганізаваны—пры выезьдзе караля з тэатру. На аўтамабіль караля і яго сьвіты меў наехаць вагон трамваю, а ў часе паўстаўшай суматохі мелі забіць караля. Але трамвай наехаў на аўтамабіль паліцэйскай ахраны і кароль астаўся цэлы. Навакол мейсца замаху ў дамох вобыскі адкрылі шмат аружжа і гранатаў. Адначасна па ўсім месьце Барцэлоне кінута шмат бомбаў. „Будуйце вашыя палацы на вулканах“, радзіў нямецкі „антыхрыст“—Ніцшэ. Дык—ці-ж толькі ў Гішпаніі слухаюць яго рады!?

Сэсія Рады Лігі Народаў.

8-га чэрвеня адбылося першае паседжаньне Сэсіі Рады Лігі Народаў. Першай справай павесткі быў даклад прадстаўніка Бразыліі Мелло-Франка—у справе атрыманьня польскага „абыватэльства“ для немцаў у Польшчы.

Рада зацьвярдзіла тую ўмову, якую — у справе гэтага спору заключылі нямецкі і польскі ўрады на канфэрэнцыі ў Вене 30/VIII 1924 г.

ХРОНІКА.

Забойства польскага ксяндза. У м. Віцхолянах 8/VI забіты ксендз Грондзкі, кіраўнік закладу для непаўналетніх праступнікаў. Забіў ксяндза эканом закладу—быццам (як піша „Dz. Wli.“) за раскрыцьце яго надужыцьцяў. Ксендз Грондзкі—ведамы „прыхільнік польска-літоўскага парузуменьня“, (?) за што яго ненавідзелі літоўцы, трымалі ў вастрозе ў 1919 г. ў Коўні, а пасьля выселілі з Літвы зусім. „Dz. Wil.“.

З'езд крэсавых пястоўцаў у Вільні. 14/VI ў салі „Лютня“ адбудзецца акружны з'езд пястоўцаў. На з'езд мае прыехаць і сам п. Вітас, які зробіць даклад аб сучасным палажэньні палітычным і аб бягучых патрэбах вёскі (?— чытай — асаднікаў)...

Важны пачын ураду ССРР. „Роста“ даносіць, што ўрад ССРР зьвярнуўся да польскага міністэрства чыгункі с прапазыцяй — склікаць у ліпні г. г. ў Маскве першую (за 6 гадоў!) польска-савецкую канфэрэнцыю ў справах чыгункавай камунікацыі.

Наваградзкае ваяводзтва. Ўрад пастанавіў утрымаць Наваградзкае ваяводзтва надалей. Але сучасны ваявода гэнарал Янушайтіс, які выкліканы ў Варшаву і, ужо больш ня вернецца ў Наваградак, вернецца ў армію. — Яго баўгарскія „стратэгічныя“ аблавы на людзей, яго арышты — зараз ня менш як тысячамі!—„бандытаў“ паказалі, што навет у Польшчы, навет на яе „Крэсах“ гэты „гарачы не па розуму“ ваяка — сеў ці пасаджаны не на свае мейсца.

Камуністычныя адозвы. У працягу ўчарашніх сутак, як павед. „Dz. Wil.“, 11/VI знойдзены камуністычныя праклямацыі, якія былі раскіданы па вул.: Славацкага, Перамонце, Львоўскай, а так-же на падворку гімназіі імені Лелевеля.

Адозвы былі надрукованы на мовах: польскай і беларускай.

Граната на чыгунцы пад Баранавічамі. Учора, як падае „Dz. Wil.“, у часе абходу чыгункавай лініі ў блізі ст. Баранавіч паліцыянтам калеёвым заўважана граната, якая была паложана на рэльсы. Граната, як піша польская газэта, мела-б страшэнную сілу ў час яе выбуху.

Забойства.

(Вялейскага пав.).

Прапазіцыя Паслоў Беларускага Клюбу—у справе забіцьця Антона Вайтовіча, дзікага катаваньня б. вучыцеля Сільвэстра Беганскага і іншых сялян, якія зроблены і робяцца пагранічнікамі і вывядоўцамі паліцыі.

Цяжка сабе прадставіць, каб культура XX веку магла прынясьці з сабой тое, што робіцца на беларускіх землях у Польшчы. У працягу 4 гадоў беларускае насяленьне было аддадзена на ..... паліцыі.

Ад паўгоду на помач паліцыі прышла пагранічная стража, якая ў сваіх катаваньнях перагняла сваіх папярэднікаў, і стала чымсь, што ўжо перакрачае чалавечае паняцьце: стварыла яна запраўдную галгофу для сялянскіх беларускіх масаў.

На абшары некалькіх сотняў кілямэтраў—шырокім пасам удоўж граніцы—адбываюцца масавыя арышты і масавае катаваньне сялян. Катаваньне гэта зайшло так далёка, што сержанты і жаўнеры 10 баону гранічнай стражы ў м. Красным, Вялейскага павету замучылі на сьмерць селяніна Антона Вайтовіча з в. Сычэвічы, Радашкоўскай гміны.

У канцы студня г. г. жаўнерамі 10 баону гранічнай стражы быў арыштаваны Антоні Вайтовіч, селянін в. Сычавічы, Радашк. гм., Вялейскага пав.

Арыштаваны быў адасланы на пастарунак 10 баону гранічнай стражы ў м. Краснае, дзе жаўнеры дапусьцілі да нячуванага навет у гісторыі катаваньня пануючымі ўладамі насяленьня—забойства гэтага чалавека.

Дапрос арыштаванага быў прыкладам дзікага глумленьня пагранічнікаў—у мундзірах польскага жаўнера—над безбаронным зьвязаным чалавекам.

Яму зроблены 35 цяжкіх ран, жывому чалавеку пускалі кроў, білі і катавалі яго, пакуль няшчасны не сканаў у руках катаў. Перастрашаныя рэзультатам свайго „дапросу“, жаўнеры аддалі ўжо пахаладзеўшы труп акалічным сялянам на пахаваньне.

Зробленыя — агляд і ўскрыцьце трупа ўстанавілі 35 ранаў, зробленых гранічнікамі Вайтовічу.

Жонка Вайтовіча не магла перажыць такога ганебнага забойства мужа і з гора памёрла 8-га лютага г. г., пакінуўшы сіротамі 2 дзяцей.

Каб мець пэўнае паняцьце аб спосабах катаваньня, тасаваных 10 баонам гранічнай стражы, якія ў канцы канцоў прывялі да забойства чававека, пяройдзем да другога факту, дзе ахвярай быў былы вучыцель Сільвэстар Беганскі, які астаўся жывым—ня гледзячы на ўсе зробленыя яму зьдзекі, пыткі і мучэньні.

Карэспандэнцыі.

„Ідэйны самаўрад“.

(Гм. Гарадоцкая, Вялейскі пав.).

Цікавы самаўрад пануе ў нашай гміне. Каб было ясьней, як ён стварыўся, трэба пачаць аж ад выбараў. Кіраўніцтва выбарамі Вялейскім старостай было даручана абшарніку Канаржэўскаму, які пастараўся добра на „korzyść ojczyzny“. На падставе нейкае ўставы „wykreślił“ з 150 выбаршчыкаў 10 проц. разбітнейшых грамадзян і правёў выбары, як хацелася паном. У гмінную раду ўвайшлі выключна шляхцюкі і панскія падлізьнікі беларусы. Войтам быў выбраны панок Шымкевіч, які аб'явіў сябе старшыней рады і ўрадаваў паўтара года, так каб ня скрыўдзіць абшарнікаў і „сваей“—шляхты. Падаткаў і ўсякіх павіннасьцяў грамадзянам дасталася львіная доля. Вясной 1923 году Шымкевіч чамусьці быў не пажаданы і староста назначыў войтам другога панка — Корсака, які скора пазнаёміўся з сваімі абавязкамі. Як сьнег на галаву, сыплюцца падаткі, з такім расчотам, каб грамадзяне, маючыя зямлі ў 5 — 10 разоў меней, як абшарнікі і шляхта плацілі ў 5—10 разоў болей за іх. Апроч войта і яго замясьціцеля, працуе аж 4-х „штатных“ пісараў дзеля спагону падаткаў і штрафаў, бо другой работы няма ніякае, калі ня лічыць завярэньня подпісаў у значнейшае меры за плату. Стогнуць грамадзяне пад цяжарам падаткаў і платы за прадажную скаціну. Калі хто мае прадаць каня, плаціць 4 зл., за торг, карову, свіньню 2—3 зл. і г. д. Добра яшчэ, калі ўдасца зараз прадаць, а то нярэдка прыходзіцца палову вартасьці жывёлы аддаць у гміну. А куды ідуць гэтыя грошы? Хто іх ведае, бо рэвізыйнае камісіі над „панскім самаўрадам“ няма. „Было, было ды і завяршылася“. Кажуць грамадзяне, чуючы, што робіць войт сёлета. Купіў стары аўтамабіль за 1.000 даляраў і аддаў яго ў рапарацыю, якая хто ведае сколькі будзе каштаваць. Купляе двое коней для выездаў па падаткі з выгадными паяздамі, бо грамадзянскія „bardzo nie wygodny“. Шофэр згоджаны за 600 руб. золатам у год. І ўсё гэта, апроч утрыманьня гміны, школ, дарог, павятовых соймікаў і чорт ведае чаго ляжа цяжарам на грамадзян, бо плаціць не ад дзесяціны, а ад каня, ня гледзячы на тое, што найменей 20 проц. грамадзян ужо бяз хлеба. Думалася, што пасьля выбараў, якія, казалі, будуць праз кожныя тры гады, хоць трохі будзе іначай, бо грамадзяне паразумнелі і паном Каржэўскім было-б цяжэй кіраваць выбарамі і баламуціць грамадзян, як гэта было тры гады таму назад. Але дзе там! Відаць, польскаму ўраду падабаюцца гэтакія „samarządy“, бо перавыбары, як відаць з газэт, будуць толькі ў „świętym królewstwe“, а нашы грэшныя Крэсы яшчэ не дасьпелі да перавыбараў. У астатні час паны сталі „лепшыя“. Спракудзіўся заступнік войта панок Скавінскі. Шукалі, шукалі другога панка, але ў нас іх мала. Прышлося выбраць беларуса, якога староста сцьвярджаў аж чатыры месяцы. Але яму далі добрую работу: езьдзіць з пісарам па вёсках і агрызацца з людзьмі пры спагоне падаткаў, якія спаганяюцца вельмі шпарка. Калі хто ня мае чым плаціць, дык адбіраецца астатняя вопратка. У вёсцы Кулелі забралі пяць кажухоў. Няведама, куды трэба жаліцца на гэтакае бяспраўе, пэўне-ж не ў староства, бо на скаргі грамадзян у свой час аб неправільнасьці выбараў не зьвярталася ніякае ўвагі. Можа, хоць урэшце Беларускі Пасольскі Клюб зьверне ўвагу на нашу гміну і прадпрыме мажлівыя крокі дзеля выратаваньня грамадзян гміны з невынасімага становішча.

Пакрыўджаны.

Рэдактар-Выдавец: М. Гэрмановіч.

Друкарня Н. Левін і Сын, Вільня, Нямецкая 22.